

Učebné osnovy

Názov predmetu	Slovenský jazyk a literatúra
Časový rozsah výučby iŠVP/iŠkVP	5 h týždenne / 165 h ročne 0 h týždenne / 0 h ročne
Ročník	piaty
Škola	Základná škola s materskou školou, Kamienska 113
Názov ŠkVP	Inovovaný školský vzdelávací program ZŠ s MŠ Kamienska
Kód a názov ŠVP	iŠVP pre 2. stupeň ZŠ v Slovenskej republike
Stupeň vzdelania	ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelanie
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	denná
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

1. CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Podstatou predmetu slovenský jazyk a literatúra je viesť žiakov k uvedomeniu si jazykovej a Kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

Predmet slovenský jazyk a literatúra ako súčasť vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je jedným z kľúčových všeobecnovzdelávacích predmetov, obsahom ktorého sú dve vzájomne sa dopĺňajúce zložky – jazyk a literatúra.

Jazyková zložka predmetu zabezpečuje vzdelávanie potrebné k osvojeniu si spisovnej podoby materinského jazyka, vo všetkých rovinách jazykového systému : fonetiky, fonológie, morfológie, lexikológie a syntaxe, pričom sa nezabúda ani na oblasť historického vývinu a dejín jazyka.

Literárna zložka vyučovacieho predmetu ponúka základné literárne vzdelanie, ktoré zabezpečuje praktickú orientáciu v literárnej histórii slovenskej i svetovej literatúry a čitateľsko -inteterpretačné zručnosti pri kontakte s literárnym textom.

Komunikácia a sloh vzdelávacieho predmetu sa orientuje na plnohodnotné vnímanie

rozličných jazykových informácií, kultivovanú štylizáciu odborného i umeleckého textu, analýzu a kritické hodnotenie ústneho i písomného prejavu.

Vo všetkých ročníkoch sa vyučovanie jazykovej a slohovej zložky realizuje v troch vyučovacích hodinách týždenne, vyučovanie literárnej výchovy v dvoch hodinách týždenne.

2. CIELE PREDMETU

Cieľom predmetu slovenský jazyk a literatúra na 2. stupni základnej školy je viesť žiakov k poznávaniu jazyka ako vnútorne štruktúrovaného a uceleného systému, zameriavať sa na funkčné využitie jazykových i mimojazykových prostriedkov v písomnom i ústnom prejave, rozvíjať komunikačné schopnosti a návyky žiakov. Prostredníctvom jazyka viesť žiakov k poznávaniu histórie vlastného národa, prehlbovať estetické cítenie žiakov, a tak im umožniť vnímať hodnoty literatúry.

Cieľom predmetu je vo všeobecnosti rozvíjať žiakovu osobnosť v rovine poznávacej, etickej, estetickej a najmä komunikatívnej.

Cieľom vyučovania literárnej výchovy je sústavne rozvíjať čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov.

Základným princípom osnovania obsahu je rozvoj čítania ako všestranného osvojovania umeleckého textu. Dôraz sa kladie na postupné rozvíjanie čitateľa od naivnej úrovne cez schopnosť analyzovať umelecký text, porozumieť mu a prenikať do znakovkej podstaty textu, až po schopnosť pracovať s jeho významom na vyššej individuálnej úrovni spracovania.

Tento princíp usporiadania obsahu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem umeleckého textu, jeho analýzu a hodnotenie.

Základnou úlohou literárnej výchovy na 2. stupni ZŠ je postupný prechod jednotlivými fázami čítania:

- čítanie s porozumením;
- analýza štruktúry textu a identifikácia jeho významu;
- hodnotenie textu.

3. VZDELÁVACÍ ŠTANDARD -- VÝKONOVÝ A OBSAHOVÝ ŠTANDARD

Čítanie s porozumením:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže z obsahového i formálneho hľadiska správne vybrať text a odôvodniť správnosť vybraného textu v konkrétnej situácii ✓ dokáže na základe analýzy jednotlivých textov identifikovať, systematizovať a zovšeobecniť poznatky o slohových útvaroch/žánroch ✓ dokáže samostatne a bez prípravy správne, plynule a nahlas čítať akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam a dokáže prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby mohol čo najefektívnejšie pochopiť informácie ✓ dokáže vysvetliť význam daných pojmov a určiť ich v texte ✓ dokáže vyhľadať v texte explicitne a implicitne vyjadrené informácie vzťahujúce sa na danú tému a správne spojiť jednotlivé údaje do komplexnej informácie ✓ dokáže na základe explicitných a implicitných informácií v umeleckom texte analyzovať dej a vyvodiť pointu ✓ dokáže vybrať zaujímavú myšlienku z textu a odôvodniť svoj výber ✓ dokáže obhájiť svoje stanovisko a ako argumenty použiť niektoré poznatky získané analýzou textu ✓ dokáže vysvetliť význam daných pojmov a určiť ich v texte ✓ dokáže na základe kontextu alebo pri jazykovej a štylistickej analýze textu odhadnúť významy lexikálnych jednotiek ✓ si dokáže vybrať jazykovú príručku a overiť v nej význam neznámych lexikálnych jednotiek ✓ dokáže prerozprávať obsah umeleckého textu so zachovaním časovej a logickej postupnosti ✓ dokáže vyjadriť názor na prečítaný text, jasne sformulovať svoj čitateľský zážitok	<ul style="list-style-type: none"> • vybrať text na základe znalostí informačných prameňov, podľa komunikačného zámeru a podľa danej situácie • nahlas, ticho a opakovane prečítať text • vyvodiť explicitné a implicitné informácie z vecného aj umeleckého textu • porozumieť významu slov v umeleckých a vecných textoch • overiť si význam slova • prerozprávať obsah umeleckého a vecného textu na základe chronologickej alebo logickej postupnosti • rozoznať a pomenovať časti vonkajšej kompozície textu • rozoznať časti vnútornej kompozície textu

<ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže rozlíšiť jednotlivé časti vonkajšej kompozície textu a vyjadriť ich pri hlasnom čítaní ✓ dokáže identifikovať znaky vonkajšej kompozície jednotlivých slohových útvarov/žánrov ✓ dokáže posúdiť časovú a logickú nadväznosť udalostí v príbehu, resp. informácií v texte ✓ pri hlasnom čítaní rešpektuje prostriedky nadväznosti: prestávka, dôraz, interpunkčné znamienka a typ písma (napr. kurzíva, tučné) ✓ dokáže určiť vzory podstatných a prídavných mien a svoje tvrdenie zdôvodniť ✓ dokáže samostatne roztriediť podstatné a prídavné mená podľa gramatického rodu ✓ dokáže vysvetliť úlohu slovies v rozprávaní, prídavných a podstatných mien v opise ✓ dokáže vysvetliť dôležitosť gramatickej zhody medzi prídavnými a podstatnými menami pre porozumenie textu ✓ dokáže vysvetliť význam jednotlivých stupňov prídavných mien v texte ✓ po predchádzajúcej príprave a s pomocou učiteľa rešpektuje pri hlasnom čítaní niektoré prostriedky nadväznosti ✓ dokáže s pomocou učiteľa vymenovať jednotlivé vzory podstatných a prídavných mien ✓ dokáže s pomocou učiteľa roztriediť podstatné mená podľa gramatického rodu ✓ dokáže s pomocou učiteľa v známom texte vysvetliť vysokú frekvenciu slovies v rozprávaní ✓ dokáže s pomocou učiteľa stupňovať akostné prídavné mená 	<ul style="list-style-type: none"> • vyhľadať prvky nadväznosti medzi slovami a skupinami slov, ktoré vyjadrujú významovú a gramatickú súvislosť medzi vetami, odsekmi, časťami výpovedí • pochopiť a vysvetliť funkciu slovných druhov a ich gramatických kategórií v umeleckom a vecnom texte.
--	--

Písanie:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže navrhnúť tému písania, ktorá je v súlade s komunikačnou situáciou a cieľmi písania 	<ul style="list-style-type: none"> • sformulovať cieľ a tému písomného prejavu • vybrať vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi písania

<ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže na základe analýzy stanovenej komunikačnej situácie vybrať vhodný slohový útvar/žáner, ktorý zosúladí s témou písania a svoje rozhodnutie vie zdôvodniť ✓ dokáže urobiť poznámky/konspekt v súlade s logikou východiskového textu ✓ dokáže vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému rozprávanie s prvkami opisu a dodržaním časovej postupnosti ✓ dokáže vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému opis pracovného postupu s dodržaním časovej a logickej postupnosti ✓ dokáže rozlíšiť interview od bežného rozhovoru ✓ dokáže vytvoriť, uskutočniť a zaznamenať interview na zadanú alebo voľnú tému ✓ dokáže samostatne vytvoriť otázky v súlade s témou interview a logicky ich zoradiť ✓ dokáže charakterizovať formálnu úpravu jednotlivých slohových útvarov/žánrov a uplatňuje ju pri písaní vlastných textov ✓ dokáže prispôbiť lexiku textu cieľu písania a komunikačnej situácii a pri tvorbe vlastného textu využíva čo najširšiu slovnú zásobu s ohľadom na žáner/slohový postup/štýl a cieľ komunikácie ✓ dokáže rozlíšiť príslovie, porekadlo, pranostiku, prirovnanie a použiť ich vo vlastnom texte ✓ dokáže rozlíšiť spisovné a nárečové slová a použiť ich vo vlastnom texte ✓ dokáže rozlíšiť jednovýznamové a viacvýznamové slová a použiť ich vo vlastnom texte ✓ pozná funkciu jednotlivých jazykových príručiek a vie si vybrať a používať vhodnú jazykovú príručku ✓ dokáže samostatne tvoriť jednoduché vety, pričom dodržiava správny slovosled a interpunkciu ✓ dokáže v rozličných informačných zdrojoch vyhľadať vhodné informácie, zapísať si ich a využiť vo vlastnom texte ✓ dokáže zdôvodniť výber a použitie rozličných informácií z iných zdrojov ✓ dokáže odlíšiť a porovnať slohové útvary/žánre ✓ dokáže samostatne aplikovať svoje vedomosti o jednotlivých žánroch/útvarech pri transformácii z jedného žánru do druhého vo svojom texte ✓ dokáže skontrolovať svoj text s cieľom vyhľadať a opraviť chyby, pričom pri oprave aplikuje nadobudnuté znalosti z 	<ul style="list-style-type: none"> • zostaviť osnovu, koncept • zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti • prispôbiť formálnu úpravu textu vybranému žánru <ul style="list-style-type: none"> • zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie a využívať primerané stylistické prostriedky • využívať bohatstvo spisovnej a nespisovnej lexiky národného jazyka • overiť si v jazykových príručkách vhodnosť a správnosť použitých slov <ul style="list-style-type: none"> • utvoriť jednoduché vety s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka • vybrať a použiť slová, vety, textové pasáže z rozličných informačných zdrojov <ul style="list-style-type: none"> • určiť rozdielnosti jednotlivých útvarov/žánrov • vytvoriť modifikovaný text
--	---

<p>pravopisu, lexikológie, morfológie, syntaxe a slohu</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže nahlas plynulo prečítať svoj text, pričom správne artikuluje, intonuje, prispôsobuje tempo svojho prejavu poslucháčom ✓ dokáže prijať hodnotenie druhých (spolužiakov a učiteľa), opraviť obsahové a formálne chyby s cieľom zlepšiť organizáciu a nadväznosť myšlienok v texte ✓ dokáže napísať čistopis. 	<ul style="list-style-type: none"> • skontrolovať a upraviť text s cieľom zlepšiť štýl a opraviť gramatické chyby, pravopis a interpunkciu • upraviť text na základe spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov • vytvoriť čistopis.
--	---

Hovorenie:

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže sformulovať vlastný názor a použiť presvedčivé argumenty ✓ dokáže samostatne zvoliť a sformulovať tému komunikácie ✓ dokáže samostatne a pohotovo sformulovať základné myšlienky na tému komunikácie a zrozumiteľne ich vysloviť ✓ dokáže samostatne sformulovať súvislý text na určenú tému ✓ dokáže podľa logickej postupnosti usporiadať svoju výpoveď ✓ dokáže použiť vhodné jazykové prostriedky v súlade s komunikačnou situáciou ✓ dokáže v danej komunikačnej situácii použiť vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím, v ktorom sa daná komunikácia uskutočňuje ✓ v komunikácii vhodne využíva zvukovú stránku prejavu ✓ dokáže správne a spoločensky vhodne sformulovať otázky, aby zistil, ako poslucháči porozumeli jeho prejavu ✓ dokáže vo vlastnom prejave vhodne využiť informácie získané z rôznych informačných zdrojov ✓ dokáže v danej komunikačnej situácii využívať vhodné jazykové prostriedky s ohľadom na cieľ, obsah a adresáta komunikácie 	<ul style="list-style-type: none"> • sformulovať vlastný názor a pomocou argumentov ho obhájiť • sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii • zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie • zvoliť vhodný spoločenský tón komunikácie v súlade s jej cieľom a prostredím • zistiť pomocou kontrolných otázok, či ostatní porozumeli prejavu. 6. Rešpektovať jazykové pravidlá <ul style="list-style-type: none"> • vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich vo vlastnom prejave <ul style="list-style-type: none"> • využívať v jazykovom prejave diferencovanú slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu a komunikačných partnerov • rešpektovať jazykové pravidlá, využívať v jazykovom prejave diferencovanú slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu a komunikačných partnerov

<ul style="list-style-type: none"> ✓ dokáže samostatne tvoriť jednoduché vety, pričom dodržiava správny slovosled a intonáciu ✓ dokáže počas komunikácie opraviť alebo preformulovať vety vo svojej výpovedi ✓ dokáže vo svojom prejave používať správne tvary ohybných a neohybných slovných druhov ✓ dokáže samostatne utvoriť logicky usporiadaný súvislý text ✓ sa dokáže v danej komunikačnej situácii plynule a zrozumiteľne vyjadrovať ✓ dokáže v komunikačnej situácii primerane gestikulovať a používať vhodnú mimiku 	<ul style="list-style-type: none"> • utvoriť jednoduché vety • využívať vo vetách správne gramatické tvary slov • uplatňovať logickú nadväznosť vytvoreného textu • rešpektovať jazykové pravidlá • uplatňovať plynulosť, tempo a zrozumiteľnosť prejavu • využívať gestikuláciu a mimiku.
--	--

4. ĎALŠIE ODPORÚČANIA

Kritériá, metódy a prostriedky hodnotenia

Na druhom stupni základnej školy sa hodnotí ovládanie ortoepickej, ortografickej, lexikálnej, morfolologickej a čiastočne aj syntaktickej normy, ďalej úroveň poznatkov z jednotlivých jazykových rovín a pohotovosť pri práci s jazykovými príručkami, praktické využívanie získaných poznatkov a jazyku pri tvorbe vlastných textov a celková jazyková úroveň a kultivovanosť jazykového prejavu žiaka v jeho písomnej i ústnej podobe.

Pri žiakoch so špecifickými poruchami učenia vychádzať z odporúčaní špeciálno-pedagogického vyšetrenia a psychologického vyšetrenia. Aplikovať individuálny prístup k takýmto žiakom, zohľadňovať ich potreby nielen v škole, ale aj pri zadávaní domácich úloh a pri písaní diktátov, testov a slohových prác. Pri ich hodnotení sa riadiť metodickými pokynmi na hodnotenie žiakov so špecifickými poruchami učenia.

Učebné zdroje

- učebnice, schválené MŠ SR, pre jednotlivé ročníky,
- pracovné zošity,
- cvičebnice,
- jazykovedné príručky,
- jazykovedné časopisy,

- encyklopédie,
- internet,
- školská knižnica,
- verejná knižnica,
- zvukové nosiče (CD),
- multimediálne nosiče (DVD),
- didaktické hry a pomôcky.